

■ SZOTE-ügyben

Egy telefax Bécsből

Délmagyarország Szerkesztősége
Tisztelt Szerkesztőség!

Évek óta kísérem figyelemmel a magyar sajtóban megjelent cikkek özönét, melyek a SZOTE jelenlegi rektorának, dr. Fráter Lorándnak a – hogy egy neves országos napilap kifejezésével éljek – „csínytevéseivel” foglalkoznak.

Immáron csak hab a tortán az az trász, mely lapjukban megjelent. Itt Fráter dr. egy, a „szövegszerkesztő ördöge folytán” téves levél miatt követi meg Takács Jánost, a SZOTE gazdasági főigazgatóját.

A dolognak egyetlen apró szépséghibája van csupán. Mint a cikkben mellékelt fénymásolat is bizonyítja, a „téves” levelet dr. Fráter Loránd írta alá.

Tehát – legalább – két magyarázat adódik.

1. Fráter dr. aláírásával ellátott, ám egyébként blanco leveleket bocsát munkatársai rendelkezésére, melyeket nemcsak hogy a „szövegszerkesztő ördöge” tesz ki, hanem iktatnak, borítékolnak, postáznak is. Ha ez így van, akkor, tekintettel e levelek igen súlyos tartalmára, megkérdőjelezhető, hogy dr. Fráter Loránd alkalmas-e a SZOTE rektori állásának betöltésére.

2. Fráter dr. fontos dokumentumokat úgy ír alá, hogy azok tartalmát, de legalábbis címzettjét nem appericipálja. Ez esetben komolyan megkérdőjelezhető, hogy dr. Fráter Loránd alkalmas-e bármiféle vezetői pozícióra.

Tisztelettel:

dr. Heiner Lajos
Universitätsklinik für Radiologie, Wien

Hágában egy Kék Mauritius

A holland postamúzeum kisebb vagyont költött egy bélyegritkaságra, amelyből mindössze 4 darab létezik a világon. A „Kék Mauritius” nevű bélyeg megvásárlásával a mú-

zeum az Erzsébet brit királynőből, a British Museumból és a mauritiusi államból álló szűk körű klub tagjává vált, mivel rajta kívül csak ezek rendelkeznek a ritka példánnyal.

Fizikai és irodalmi Nobel-díj

A Svéd Királyi Tudományos Akadémia az idén a kanadai Bertram N. Brockhouse-nak és az amerikai Clifford G. Shullnak ítélte oda, megosztva, a fizikai Nobel-díjat a neutronok kutatási módszereinek fejlesztése terén elért eredményekért. Brockhouse a hamiltoni (Ontario) McMaster egyetem, Shull pedig a Massachusetts Technológiai Intézet professzora. A 76 éves Brockhouse és a 79 éves Shull még a 40-es és 50-es években végezték azokat a kutatásokat, amelyekért most az elismerést kapták. A neutronok detektálásának és eltérítésük módszerének kidolgozásával, annak leegyszerűsítésével Shull segített megválaszolni azt a kérdést, hogy hol vannak az atomok,

Brockhouse pedig azt, hogy mit „csinálnak” – hangzik az akadémiai indoklás egy részlete.

Oe Kenzaburo japán írónak ítélte oda a svéd királyi akadémia az idei irodalmi Nobel-díjat. Az író a magas elismeréssel együtt hétmillió koronát – 950 ezer dollárt – is kap. Oe Kenzaburo 1931-ben született Japán délnyugati részén, egy kis faluban. A tokiói egyetemen francia irodalmat tanult. Írói munkásságában egyaránt jelentősek regényei, kisregényei és elbeszélései. 1967-ben jelent meg Csendes kiáltás címmel egyik legismertebb műve. Személyében japán író másodszor részesül a svéd kitüntetésben: 1968-ban Kavabata Jaszunari kapott Nobel-díjat.

■ Dr. Molnár Árpád, a JÁTE Szerveskémiai Tanszékének egyetemi tanára két évet töltött a kaliforniai laboratóriumban, s az idén júliusban tért vissza a Dóm téri, vörösteéglás épület falai közé. A vele folytatott beszélgetés alapján tárjuk olvasóink elé a Nobel-díjas tudósról kirajzolódó képet.

A szegedi professzornak szerdán este sikerült az, ami bizonyára sokaknak nem: megkapta telefonon a Los Angeles-i intézetet. A foglalt jelzések közötti egyetlen szabad másodpercben létrejött a kapcsolat: Oláh György egyik munkatársának hangja szólalt meg a vonal túlsó végén. Szavaiból örömteli izgalom áradt, és a finom elutasítás: csak a főnököt ne kérje a telefonhoz, most ne. Itt nyüzsgőnek körülötte százával az újságírók, rádiósok, tévések... S abban a pillanatban az épp arra haladó ünnepelt karonragadva kezébe nyomta a kagylót. Így a szegediek gratulációja is csak eljutott időben a címzetthez...

A katalízissel foglalkozó szegedi professzor a kaliforniai intézet munkájáról, a kutatási területekről kérdeztem. Megtudtam: több témacsoport közül az Oláh György által

■ A minőség megszállottja Nobel-díjas kémikus - szegedi szemmel

Nem hiszem, hogy lenne magyar ember széles e világon, aki ne érzett volna örömet – s ha manapság ez egyesek szerint nem is olyan ildomos –, némi büszkeséget a hír hallatán: az idei kémiai Nobel-díj nyertese hazánk fia. Oláh György, a Los Angeles-i Dél-Kaliforniai Egyetem Loker Szénhidrogénkutatási Intézetének igazgatója Budapesten született 1927-ben, a műszaki egyetemen doktorált mint vegyészmérnök

közvetlenül irányított, szénhidrogénkutatással foglalkozó a legnépszerűbb. Mintegy harminc ember dolgozik a keze alatt, közülük azonban csak három van állandó álláson, a többiek a PhD-ért, a doktori cím megszerzéséért tevékenykedő hallgatók, illetve már minősített, fiatal kutatók.

Hogy mi az, ami a tudomány legkiválóbbjai közé emelte a nagyívű pályát befutott tudóst? Amikor 30 évesen „világgá ment”, a szénhidrogén fluorozással már nevet

■ (Folytatás az 1. oldalról.)

Tegnap délután kerestük meg az egyetem rektorát, hogy fejtse ki véleményét az ügyben.

■ A 10 millió nem kis pénz még egy milliárdokkal gazdálkodó intézmény számára sem. Bevett gyakorlat, hogy ilyen drága szolgáltatási lakást vásárol a SZOTE?

– Minden egyetemnek alapvető érdeke, hogy a legjobb oktatókat, kutatókat szerezzék meg – mondta dr. Fráter Loránd. – Nem a jelenlegi vezetés hibáztatható azért, hogy az elmúlt évtizedekben az egyetem nem tudott a saját emberei közül kinevelni olyanokat, akik ezeknek az elvárásoknak megfelelően. Szükség van olyanokra, akik felfrissítik az adott intézményben kialakult oktatási szemléletet. Szerencsére sokan pályáztak hozzánk külföldi egyetemről magyar szakemberek. Idekerülésük a megújulás záloga volt. Az alkupozíció olyan, hogy mi szeretnénk a professzort megszerezni. A lakást nem az adott személynek, hanem az egyetemnek vesszük meg.

■ Azt kérdeztem, hogy gyakorlat-e a 10 milliós vásárlás?

– Nagyon rossz a kérdés. Minden évben néhányat vesszünk. Ezelőtt 10 évvel szóba sem jött a 10 milliós lakás vásárlása, mert az árak nem olyanok voltak. Akkor még a tanács biztosította a lakásokat. Ha a budapesti lakásárakat vesszem, akkor egyáltalán nem magas az összeg.

■ Maradjunk Szegednél! Gyakorlat volt, hogy ilyen értékű lakást vegyen az egyetem?

– Eddig nem volt gyakorlat, hogy ilyen létszámú család költözzön ide... Bővebbet a vásárlásról nem akarok mondani. Mit tárgyaljunk még meg?

■ Például azt, hogy az egyetem működési szabályzata, statútuma szerint a gazdasági főigazgató rábólintása nélkül semmiféle pénzügyi kötelezettségvállalás nem tehető. A 10 millió igen soknak tűnik, amikor a fáma szerint gyógyszerre, injekciós tűre alig jut a klinikákon...

– A fölvetés minden egyes pontja hamis – szögezte le a rektor. – A főigazgatónak ugyan tudnia kell a dolgokról, de a beleegyezése nem szükséges. A konkrét esetben a főigazgatót, távollétében, helyettesítették.

■ De a statútum azt mondja...

– Az ebben az esetben egy

Fotó: Nagy László

■ A SZOTE gazdasági főigazgatójának mennie kell?

Fráter Loránd szerint puccs készült ellene

emberre nem vonatkozik: a rektorra. Ha én azt mondom, hogy azt a lakást meg kell venni, akkor meg kell venni. Röviden. Az egyetem vásárolt egy lakást, ezt a főigazgató kifogásolta. Azóta lefolytattunk egy vizsgálatot, amely nem adott helyt a kifogásoknak. Tovább erről nincs mit beszélni.

■ És nem tartja túl nagy luxusnak a kiadást, amikor az orvosok, az ápolónők spórolni kényszerülnek a gyógyszerekkel?

– A túlv és az aszpirinnel mindenkori spórolni kell. Nem csak Szegeden, hanem mindenütt a világon. Ha ezt a pénzt nem fogja meg az egyetem, akkor a költségvetése elúszik, mint ahogy ez történt Szolnokon vagy Debrecenben. A sok gyanúsítgatásból valahogy mindig kimarad, hogy a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem gazdaságilag kiválóan van. De szó sincs arról, hogy a pocskolást akar-nánk finanszírozni. A spórolásban könyörtelen keménység van. Egy dolgot hadd fűzzek még hozzá. Az „ügy” most zajlik a sajtóban. A szeptember 13-ai egyetemi tanács ülése

előtt megkeresett egy újságíró, hogy szeretne bejönni az értekezletre, mert úgy tudja: újabb puccs készül a rektor ellen... Olyan ügyben hívta össze Takács János a sajtótájékoztatót, amelyről maga is tudta, hogy nem igaz, amit állít. Ez egy „előre bejelentett gyilkosság krónikája”. A benne résztvevőket nem érdeklik a tények, megpróbálják végigvinni a dolgot. Én ezt tartom az ügyben érdekesnek.

■ Ön szerint a főigazgató puccsot készített elő?

– Azt nem tudom, hogy ki, de Takács János kulcsfigura volt.

■ Számomra hihetetlennek tűnik, hogy egy rektor felfüggeszti a gazdasági igazgatót az állásából, és nem nézi meg, kinek is szól az a levél...

– Lehet, hogy hihetetlennek tűnik, de így van – válaszolta dr. Fráter Loránd. – Semmi okom nem volt Takács Jánost felfüggeszteni. Nem az ő anyagát küldtem ki a szakértőkhöz, a bizottság nem az ő ügyét tárgyalta. Most is elismerem, olyan levelet írtam alá, amit nem kellett volna. Ezért elné-

zést is kértem. Innentől kezdve, ha 150 ezerszer teszik föl a kérdést, akkor sem mondhatok mást.

■ Kedden ülésezett az egyetemi tanács. Foglalkoztak-e a témával?

– A főigazgató úr elmondta véleményét a dologról, de a tanács nem kívánt a témával foglalkozni. Hangsúlyozom: az új egyetemi tanács nem kívánt vele foglalkozni.

■ Jól tudom, ön ismét felfüggesztette állásából Takács Jánost?

– A főigazgató úr pillanatnyilag táppénzen van. Ez a jogi helyzet. Felfüggesztés nincs. Egy azonban bizonyos: a történetek után elképzelhetetlen a számomra, hogy vezetőként együtt dolgozzunk a továbbiakban.

■ Ez magyarul mit jelent?

– Azt, amit mondtam.

■ Felmondanak neki? Elvárja, hogy ő mondjon fel?

– Amint mondtam: elképzelhetetlennek tartom, hogy a továbbiakban együtt dolgozzunk – válaszolta a rektor.

V. Fekete Sándor

minc ember. Hogy bírják-e az iramat? Oláh professzor a legtehetségesebb kutatók közül válogathat, akiket nem kell ösztökölnie. Amerikában az anyagiakra sem lehet panásza. Amint az egyetem egyik kiadványában nyilatkozta: új hazája számára nem csak a szabad társadalmat biztosítja. „A tudományos kutatás vezető központjában, noha itt is állandóan panaszkodnak a kellő támogatás hiánya miatt, ha valaki valóban tudományt akar csinálni, az azért megtalálja az ehhez szükséges eszközöket is.” Különösen az, aki olyan nevet szerzett szakterületén, mint Oláh György. Publikációinak száma jóval meghaladja az ezret, amelyekre 9000 alkalommal hivatkoztak munkáikban más kutatók. A világ szerveskémikusainak „versenyében” ezekkel a tudomány-metria adatokkal az első három helyezett közt foglal helyet. Szigorú főnök hírében áll, de a tudomány szentségének védelmében könyörtelen önmagához is. „Mindenekelőtt a minőséget tartom a legfontosabbnak. Tudományt nem lehet csinálni a legmagasabb minőségi követelmények nélkül. Meggyőződése az is, hogy

addig nincs befejezve egy tudományos munka, amíg trászba nem foglalták, és nem közölték az eredményeket, méghozzá nagy reputációval rendelkező folyóiratban, amelyet világ-szerre nagyra tartanak a kutatók, az ott megjelenteket figyelemmel kísérik, s ha kell, kritizálják... A kutatás fejlődésének alapvető része a tudományos dolgozatok megjelenítése.”

Érdekel, hogy miként éli át magyarságát az a tudós, aki '56-ban családotul elhagyta hazáját. „Az akkori körülmények között kimenni és elérni a szabadságot, ez volt az egyetlen és legnyomasztóbb lehetőség. Ennél többre senki nem vágyhatott. Ez volt a legspon-tább exodus.”

Most magyar származású, amerikai tudósként elérte, amire a legtöbbben valóban még csak nem is vágyhatnak. Ő titokban azért már évek óta számított rá. Tavalay családottságát humorral palástolta: „Talan nekem is át kellene váltanom a szénhidrogénreklór a DNS-re” – mondta. Az egyetemes tudomány szerencséje, hogy nem tette.

Chikán Ágnes